

trendih nikakor nisem mogel izvedeti, kako so te ocene dobljene, ali so izkušnja enega ali večih avtorjev, na kakšno obdobje se nanašajo populacijski in razširjenostni trendi in od kod izvirajo ocene za sosednje države. Glede na to, da so to številke, na katere se bodo v bodoče sklicevali vsi ornitologi, bi lahko bili opremljeni z nekaj več spremljajočimi podatki. Podobno je tudi z opisi o gnezditvenih navadah in gnezdiščih posameznih vrst - ali je avtor opisoval le svoja spoznanja, ali se za stavki skrivajo tudi drugi, neimenovani avtorji. V povezavi s tem naj izrazim čudenje, da v seznamu splošne literature ni niti ene "sodobne ornitološke biblije" avtorjev, kot so Cramp, Glutz idr.

Pogrešam tudi avtorjevo oceno o dejanski razširjenosti posameznih ptic (zasledil sem jo le pri nekaterih vrstah). Na podlagi podrobnih zemljepisnih, podnebnih in vegetacijskih danosti Slovenije, ki so predstavljene v prvem delu knjige, in poznavanja zahtev gnezdilcev, bi lahko ovrednotil "luknje" v razširjenosti posameznih vrst - ali je možno, da vrsta tam tudi gnezdi, pa je bila le spregledana ali ne. Tako je ta, pomembni del odgovora, ki naj bi ga prinesel atlas razširjenosti, prepuščen interpretaciji uporabnikov knjige.

Barvni zemljevidi razširjenosti so kvalitetni in zelo pregledni. Ker je Slovenija v njih predstavljena reliefno, hitro dobimo pravilen vtis o razširjenosti posamezne vrste - ali je razširjena bolj v hribovitem ali nižinskem delu države. Ker popisovalna mreža (kvadrati) na njih ni označena, je določanje posameznih podatkov težavno.

Uporabnost knjige zelo povečujejo primerjave z zgodovinskimi viri. Avtor je namreč zbral kopico starih podatkov, ki so večini ljudi težko dostopni, često tudi težko razumljivi (napisani v tujih jezikih), in jih komentiral v luči rezultatov atlasa. V knjigo so vključeni tudi vsi pomembnejši zapisi iz novejših časov, objavljenih predvsem v reviji *Acrocephalus*, tako da ima atlas poleg predstavitve razširjenosti ptic v Sloveniji pomen tudi kot zbirno delo za gnezditvene podatke. Pohvale vredna je tudi oblika knjige, ki je narejena z zvrhano žlico okusa in primerno dopolnjuje avtorjev bogati jezik.

Če ob koncu strnem misli, bi knjigi, kljub temu da je bila metoda zbiranja podatkov za gnezditveni atlas ptic dokaj eksaktna, dodelil prej poljudni kakor strogo strokovni značaj. Ne morem pa se znebiti občutka, da je bil to tudi avtorjev namen (odlomek iz spremne besede: "Čeprav temelji ornitološki atlas na podatkih, me ti niso nikdar bogve kako zanimali"). Naključni kupec knjige bo to njegovo odločitev pozdravil, večina sodelavcev projekta in ljudi, ki se s ptiči ukvarjajo bolj poglobljeno, pa bi si gotovo želela še kaj več. No, kljub nekaterim spodrsrlajem, pa prinaša atlas v Slovenski prostor toliko novega, da si bo zagotovo našel mesto na knjižni polici vsakega ornitologa in tudi na policah velike večine ostalih ljubiteljev narave.

Davorin Tome

DVE PUBLIKACIJI ORGANIZACIJE MEDMARAVIS

Studio delle popolazioni e conservazione dell'avifauna marina del Mediterraneo (Atti del 1 Simposio sugli uccelli marini del Mediterraneo, Alghero, 1986)

Zbral in uredil: Antonio Torre, maj 1992 Založba: Edizioni del Sole

Zbirka: Colana Mediterranea, 493 strani na reciklažnem papirju

Knjiga o populacijskih raziskavah in zaščiti morskih ptic Sredozemlja, ki je izšla kot posebna publikacija organizacije MEDMARAVIS (Mediterranean Marine Bird Association) ter s finančno pomočjo ustanove "*Comitato Regionale Faunistico dell'assessorato della Difesa dell'Ambiente della Regione Autonoma della Sardegna*"; prinaša dela številnih priznanih strokovnjakov, ki so bila podana na prvem simpoziju o morskih pticah Sredozemlja v Algheru leta 1986. Že na prvi pogled lično oblikovana publikacija pa z listanjem dobesedno razoroži še tako dobrega poznavalca morskih ptic, saj so prispevki v njej več kot samo znanstvena dela. Tematska razdelitev ter zveneča imena sodelujočih znanstvenikov, kot so M. Fasola, A. M. Paterson, J. Walmsley, P. Yesou, P. Isenmann, J. Sultana in drugi, z neverjetno natančnostjo in občutkom za razumevanje takega prostora, kot je Sredozemlje s svojimi morskimi prebivalci, razlagajo nacionalna štetja posameznih skupin morskih ptic, podatkovne baze in metodiko štetja, spremljanje invazivnih vrst, populacijsko naselitev in klatenje, podajajo ocene vplivov na okolje ter problematiko naravovarstva in gospodarjenja z okoljem. Kot zadnje poglavje so v knjigi predstavljeni posterji s simpozija. Skupno 35 znanstvenih razprav. V knjigi je tudi 24 barvnih fotografij, na katerih so prikazane najpomembnejše morske vrste ptic ter zanje pomembna gnezdišča. Na koncu je predstavljena tudi Algherska deklaracija 1986, ki govori o morski avifauni Sredozemlja. Knjiga je bila natisnjena v italijanskem in angleškem jeziku in jo je mogoče za 50 DEM naročiti na obeh sekretariatih organizacije MEDMARAVIS (96, Via S. Satta 07041 Alghero, Sardegna - Italia ali BP 2-83470 Saint Maximin, France).

La gestione degli ambienti costieri e insulari del Mediterraneo

Zbrala in uredila: Xaver Monbailliu in Antonio Torre, maj 1994 Založba: Edizioni del Sole

Zbirka: Colana Mediterranea, 429 strani na reciklažnem papirju

Sredozemska morska in obalna favna in flora sta na robu preživetja. Sredozemsko morje, otoški in obalni ekosistemi so neposredno ogroženi zaradi različnih oblik razvoja in onesnaževanja: lebdeče kočice in njihova

uporaba so neposredno krive za izčrpanost morskega življa kot tudi ribjih jat, strojno pridobivanje peska na peščenih obalah in rečnih bregovih najresneje ogroža obstoj nekaterih morskih plazilcev, pomembna sredozemska mokrišča izginjajo zaradi izsuševanja, množični turizem pa ogroža plaže, na katerih gnezdiijo ogrožene ptice in odlagajo svoja jajca morske želve. O vsem tem in več je govor v drugi knjigi z naslovom "Gospodarjenje z obalnimi in otoškimi ekosistemi", ki je nastala kot posledica številnih referatov in razprav uglednih strokovnjakov na dveh simpozijih: leta 1991 na Nizozemskem ter leta 1992 na otoku Hiosu v Grčiji. Že iz prve Medmaravisove publikacije znani strokovnjaki nam v 21 prispevkih predstavljajo raziskave o statusu, poznavanju in razširjenosti morskih sesalcev, plazilcev in morskih ptic. Prvič sploh so objavljene študije o načinu gospodarjenja z obalnimi in otoškimi ekosistemi (mokrišča, soline, otoki, sipine, lagune, brakična močvirja ipd.). Zanimivi pa so tudi prispevki, ki govorijo o zaščiti plazilcev in dvoživk. Še vedno strah zbujajoči so podatki o izginjanju medvedjice *Monachus monachus* v Sredozemlju ter o ekspanziji rumenonosega galeba *Larus cachinnans*. Prvič zasledimo tudi prispevke z vsebino o razvoju turizma in o njegovi prihodnji vlogi v sredozemskih ekosistemi, zato ne presenečajo tudi prispevki o gospodarjenju z ekosistemi v Sredozemlju in Črnem morju. V knjigi je tudi seznam institucij in organizacij, ki se ukvarjajo z naravovarstvom v tem prostoru.

Tudi to publikacijo je možno kupiti pod istimi pogoji, kot je navedeno za njeno predhodno edicijo.

Iztok Škornik

PARKI ZA ŽIVLJENJE: Program za zavarovana naravna območja v Evropi IUCN, 1994, Gland Switzerland, 150 strani

Parki za življenje je okvirni program za zavarovana območja v Evropi. Nastal je kot rezultat skupnega dela Komisije svetovne varstvene zveze za narodne parke in zavarovana območja (IUCN CNPPE) v sodelovanju z Evropsko fondacijo narodnih in naravnih parkov (FNNPE), Svetovnim skladom za naravo (WWF), Svetovnim dokumentacijskim centrom za varstvo narave (WCMC) in organizacijo BirdLife International. Pri tem je sodelovalo tudi prek dvesto posameznikov in institucij iz vse Evrope, ki so konstruktivno prispevali h končni publikaciji. Iniciativa za osnovevanje dokumenta se je porodila na IV. svetovnem kongresu o parkih (Caracas, februarja 1992), vključuje pa tudi prošnjo v

poročilu IUCN *Skrb za Zemljo* (orig. *Caring for the Earth*) in sklepe UNCED s svetovnega vrha v Rio de Janeiru (junij 1992). Trenutno stanje evropskih parkov izkazuje potrebo po skupni akciji v času korenitih političnih in družbeno-gospodarskih sprememb v Evropi. Javnost postaja nestrpna, saj se vedno bolj zaveda pomena naravne in kulturne dediščine.

Cilj programa je vzpostaviti ustrezno, učinkovito in dobro vodeno mrežo zavarovanih območij za ohranitev pokrajinske in biološke raznovrstnosti v Evropi. Tako se v tem dokumentu na evropski ravni soočamo z delovnim načrtom, ki združuje usmeritve, dejavnosti in konkretne naloge za uresničitev cilja. Skupen rezultat je 30 prednostnih projektov, ki jih vodi IUCN in od katerih se nekateri že izvajajo (npr. Projekt št. 3 na temo trajnostnega turizma, Projekt št. 10 na temo usposabljanja upravljalcev zavarovanih območij v sredozemskih državah). Vsi so na mednarodni ravni in zastavljeni tako, da bodo omogočili prenos znanja in instrumentov za uveljavljanje in izboljšanje sistemov varstva zavarovanih območij. Delo samo je zastavljeno tako, da vključuje že začete pobude in programe (npr. MedWet za varstvo mediteranskih mokrišč, UNEP MAP - Program za Sredozemlje) ter veljavne mednarodne sporazume in konvencije (npr. Ramsarska konvencija o mokriščih, Barcelonska konvencija o varstvu Sredozemlja - posebno protokol o SPA, Posebna zavarovana območja). V posebni prilogi so zbrane vse začrtane iniciative, ki vključujejo Evropo kot celoto ali njena posamezna geografska in politična območja oz. področja delovanja.

V prvi vrsti je program namenjen tistim organizacijam, ki odločajo kaj se dogaja v zavarovanih območjih v Evropi (to so predvsem mednarodne institucije, vlade in lokalne oblasti kot tudi nevladne organizacije) in posameznikom, ki se ukvarjajo s planiranjem na zavarovanih območjih ali pa jih upravljajo.

Program je predstavljen v štirih tematskih sklopih in dvanajstih poglavjih. Sklopi združujejo evropsko in regijsko problematiko varstva narave, probleme upravljanja v zavarovanih območjih in probleme, ki so posledica nevednosti. Vsako poglavje na kratko poda stanje in problematiko in priporoča usmeritve, dejavnosti in potrebne ukrepe za izboljšanje varstva narave.

V prvem delu je prikazana vloga zavarovanih območij v Evropi v širšem geografskem, razvojnem in političnem kontekstu. Drugi del je posvečen Evropi in njenim kopenskim in morskim subregijam ter konkretnim potrebam posameznih držav. Tretji del se osredotoča na potrebna zakonska določila, njihovo plansko izvajanje in upravljanje zavarovanih območij. Posebej še poudari pomen izobraževanja kadrov ter vzpostavitve informacijskega sistema parkov in monitoringa. V zadnjem delu so v dveh poglavjih prikazane prednostne dejavnosti, potrebne za uspeh: poudarek je na ozaveščanju javnosti, da bi aktivno podpirala varstvo. Posamezne usmeritve in dejanja, potrebna za ures-